

ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308–9196 / e-ISSN:1308-7363

Yıl : 15 Sayı : 41 Ağustos 2022

Yayın Geliş Tarihi: 02.10.2021 Yayına Kabul Tarihi: 26.08.2022

DOI Numarası: <https://doi.org/10.14520/adyusbd.990432>

Makale Türü: Araştırma Makalesi/ Research Article

Atıf/Citation: Çay Padalıhasanoğlu , E., Yaman, Ö. M. (2022). Erken Evlilik Yapan Kadınların Evlilik Sonrası Yaşam Deneyimleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Adiyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41), 313-340.

ERKEN EVLİLİK YAPAN KADINLARIN EVLİLİK SONRASI YAŞAM DENEYİMLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

Elif ÇAY PADALIHASANOĞLU* Ömer Miraç YAMAN**

Öz

Bu çalışma 18 yaş altında erken evlilik yapan kadınların evlilik sonrası yaşantılarında yaşadıkları sorunlara ilişkin bilgi toplamak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır ve İstanbul’da yaşayan 18 yaşından önce dinî nikâh ile evlilik yapmış 20 kadın ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yapılırken yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; erken yaşta yapılan evliliklerin bireysel ve toplumsal düzeyde çeşitli sorunlara yol açtığı tespit edilmiştir. Erken evliliklerin bireysel düzeyde yol açtığı sorunlar arasında şiddet, cinsel istismar, eğitim hayatından mahrum kalma, geçim sıkıntısı ve erken yaşta yüklenilen sorumlulukların yol açtığı psikolojik sorunlar yer almaktadır. Erken evliliklerin yol açtığı toplumsal sorunlar arasında ise toplumun aile yapısının etkilenmesi, eğitim seviyesinin düşmesi ve yoksulluk yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, erken evlilik, dinî nikâh.

* Bu çalışma yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Sosyal Hizmet Uzmanı, Sosyal Hizmet, Mail: elif.cay26@gmail.com

** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, Sosyal Hizmet, Mail: omermirac@gmail.com, 0000-0001-9989-8575

AN EVALUATION OF POST-NUPTIAL LIFE EXPERIENCES OF EARLY MARRIED WOMEN

Abstract

This study was carried out to gather information about the problems experienced by women in their post-nuptial life who are unofficially married under the age of 18 because they get married at an early age. Qualitative research method was used in the study and interviews were conducted with 20 women living in Istanbul who had a religious marriage before the age of 18. A semi-structured interview form was used during the interviews. As a result of the research; it was determined that early marriages cause various problems at the individual and social level. Among the problems caused by early marriages at the individual level are violence, sexual abuse, deprivation of education, financial difficulties and psychological problems caused by responsibilities at an early age. Among the social problems caused by early marriages are the impact of the family structure of the society, the decrease in the level of education and poverty.

Keywords: *Women, early marriage, religious marriage.*

1. GİRİŞ

Aile, toplumun yapı taşı niteliğindedir ve toplumun en küçük birimidir. Toplumun en temel birimi olan aileyi meydana getiren evlilik olgusudur (Sezen, 2005: 185). En genel tanımıyla evlilik, yetişkin erkek ve yetişkin kadın arasında gerçekleşen, iki ya da daha fazla kişiyi aile birliği kurmak adına bir araya getiren sosyokültürel ve yasal bir süreci ifade etmektedir. Evlilik süreci boyunca hangi hukuki kuralların geçerli olacağı ve evlilik birliğinin nasıl kurulacağı toplumdaki topluma ve içinde bulunulan döneme göre değişiklik göstermektedir (Odili, 2016: 194). Evlilik birliğinin kurulması yasal çerçevede mümkün olabildiği gibi dinî nikâh aracılığıyla da gerçekleştirilmektedir. Resmî hukuk kuralları dâhilinde gerçekleşmeyip kişilerin dinî değerleri, örf ve adetlerine göre törenler yaparak

toplumsal alanda evli olarak kabul edildikleri birliktelikler için “gayriresmî evlilikler” kavramı kullanılmaktadır (Rutten, 2010: 77).

Ülkemizde yapılan erken evlilikler genellikle dini nikâhla gerçekleşmektedir. (Aydın ve Baran, 2010: 121). Evliliklerin dinî nikâh yöntemiyle gerçekleştirilmesinde etkili olan çeşitli nedenler söz konusudur. Evlenmek isteyen kadın veya erkeğin yasal evlilik yaşını sağlamıyor olması bu gerekçelerden bir tanesidir (Tuna Uysal vd., 2019: 202). Ülkemizde yapılan erken evliliklere ilişkin sayısal veriler incelendiğinde, ülkemizde bu tür evliliklere kadınlarda erkeklere oranla daha çok rastlandığı görülmektedir. 2016 yılında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yürütülen “Türk Aile Yapısı Araştırması” verilerine göre ülkemizdeki erken evliliklerin oranı %18’dir. Ülkemizdeki erken evliliklerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde ise kadınların %28’inin ilk evliliğini 17 yaş ve altında yaptığı ortaya görülmektedir (AÇSHB, 2016).

Erken evlilikler çocukluk ya da ergenlik dönemine tekabül ettiği için kadınlar açısından biyolojik, psikolojik ve toplumsal düzeyde önemli sorunlara sebebiyet vermektedir. Küçük yaşta cinsel hayata katılım, ev işleri ve çocuk bakımı gibi sorumluluklar üstlenen kadınlar, bu sorumlulukların sonuçları olarak eğitimsizlik, sağlık sorunları, şiddete maruz kalma ve sosyal hayatın kısıtlanması gibi sorunlarla yüzleşmektedirler (Aktepe ve Atay, 2017: 415). Bu sorunlar arasında yer alan eğitimsizlik, erken evliliklerin hem sebebi hem de sonucu niteliğinde olması açısından önemli görülmektedir (TBMM, 2009: 19). Erken evliliklerin eğitimsizlik sorununa yol açmasının nedeni toplumsal kabullerin bir sonucu olarak kadınların tüm vaktini ev işleri ve çocuk bakımına ayırması gerektiği algısıdır. Eğitim çağında bu sorumlulukları üstlenen kadınlar eğitim hayatlarına son vermek zorunda kalmaktadırlar (Jensen ve Thornton, 2003: 10). Bu durum eğitim hayatından koparılan kadınların kamusal alanda çalışma imkânlarını da

elinden almaktadır (TBMM, 2009: 16). Kadınların eğitimsiz kalması ve istihdama dâhil olmaması kimi zaman aile içinde ve toplumsal yaşamda çeşitli sorunlara yol açabilmektedir (Yüksel Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012: 131). Bu sorunların ortaya çıkmasında eğitimsizliğin yanı sıra kadınların yaşı gereği duygu, düşünce ve davranışlarının bastırılması da önemli bir rol oynamaktadır. Erken evlilikler kadınların küçük yaşta olmaları nedeniyle genellikle hayatlarına dair kararların eşleri tarafından verildiği, dinî ve kültürel değerler üzerine inşa edilen evliliklerdir. Özellikle ataerkil toplumlarda erkeklerin sahip olduğu iktidar söz konusu olduğunda bu evliliklerin kadınların mücadele etme haklarını elinden aldığı ve resmî olarak gerçekleşmediği için kadınları yasal haklarından da mahrum bıraktığı söylenebilir (Kara, 2015: 64).

Kadının yaşından dolayı evlilikte erkek iktidarının baskın olması özellikle yaş farkının fazla olduğu durumlarda kadının daha az statü, güç ve bağımsızlığa sahip olması sonucunu doğurmaktadır (Jensen ve Thornton, 2003: 10). Bu durum kadının aile içinde psikolojik ve fiziksel şiddete ve/veya cinsel istismara maruz kalması ile sonuçlanabilir (TBMM, 2009: 23). Kadınların küçük yaşta olmaları ve eşle aralarındaki yaş farkının fazla olmasından kaynaklanan sorunlar arasında sağlık problemleri de yer almaktadır. Bu evlilikler, gelişim aşamalarının oluşmasında gerileme (Gök, 2016: 2226), istenmeyen gebelikler sonucunda kadınların erken yaşta annelik sorumluluğunu yüklenmelerinin sonucu olarak ortaya çıkan psikolojik rahatsızlıklar, düşük riski, erken doğum, doğum esnasında meydana gelen tıbbi sorunlar, bebeğin kaybı gibi sorunlara yol açabilir (Aktepe ve Atay, 2017: 417).

Görüldüğü gibi kadınların erken yaşta evlilik yapması bireysel ve toplumsal düzeyde çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Bu açıdan erken evliliklerin yol açtığı sorunları ortaya koymak için evlilik sonrası aile yaşantılarının incelenmesi gerekli olmaktadır. Bu çalışma ile 18 yaş altında evlilik yapan kadınların erken evlilik

sonrası yaşantılarının ayrıntılı bir şekilde incelenmesi, evlilik sonrası yaşanan sorunlar ile evlilik yaşı arasındaki ilişki ağının ortaya konulması amaçlanmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada erken evlilik yapan kadınların evlilik sonrası yaşantılarına ilişkin tecrübelerinin derinlemesine araştırılabileceği yöntem olarak görüldüğünden nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma fenomenolojik (olgubilim) bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Fenomenoloji katılımcıların deneyimlerini betimlemekte ve bu deneyimlerin özüne ulaşılması ile sonuçlanarak katılımcıların deneyimlerini merkeze almaktadır (Giorgi, 2009; Moustakas, 1994, Kaynak: Creswell 2016 p.14). Fenomenolojik araştırmalar olguyu en iyi şekilde anlamamızı sağlayacak deneyimler ile açıklamaları ortaya koymaktadır. Bu yönüyle fenomenolojik araştırmalarının literatüre sunduğu katkılar önemli görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 81). Araştırmada verileri toplamak için derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Derinlemesine görüşmeler araştırmacıya kendini rahat ifade edebileceği bir iletişim yöntemi seçme ve görüşme için rahat bir ortam hazırlama imkânı sağlamaktadır (Kümbetoğlu, 2005: 70-71). Derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmeden önce T.C. İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan 29.10.2020-77844 tarih ve sayılı etik kurul izni alınmış ve katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formu onayı alınmıştır. Görüşmelerde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla ilk olarak 2 katılımcı ile pilot uygulama gerçekleştirilmiş ve form revize edilerek soruların sıralaması değiştirilmiştir. Sorular revize edildikten sonra 18 kadınla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu toplam 24 sorudan oluşmaktadır ve formda; erken evliliğin sebepleri, erken evliliğin gerçekleştiği süreç ve evlilik sonrası yaşama ilişkin sorular yer almaktadır.

Araştırmamızın örneklemini İstanbul'da 18 yaşından önce dinî nikâhla erken evlilik yapan kadınlar oluşturmaktadır. İlk etapta amaçsal örnekleme seçimiyle alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları aracılığıyla 5 kişiye ulaşılmıştır. Ardından kartopu örnekleme seçimiyle birlikte 15 kişiye ulaşılmıştır. Toplamda 20 kadın ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. COVID-9 pandemi sürecinde ülke genelinde alınan tedbirler ve kısıtlamalar nedeniyle görüşmelerin tamamı yüz yüze yapılamamıştır. Katılımcılardan 10'u ile çevrimiçi ortamda, 5'i ile telefon aracılığıyla, 5'i ile ise yüz yüze olmak üzere toplam 20 kişi ile ortalama 1 saat süren görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerin ardından görüşme kayıtları çözümlenmiştir. Toplam 150 sayfalık ses kaydı çözümü ortaya çıkmıştır. Elde edilen ses kaydı çözümleri üzerinden fenomenolojik yaklaşıma bağlı kalınarak kodlamalar ve temalar belirlenmiştir. Temalar betimsel analiz yapılarak 4 farklı tema belirlenerek kategorize edilmiştir.

COVID-19 pandemi koşulları nedeniyle görüşmelerin yüz yüze yapılamaması çalışmamızın en önemli sınırlılıklarındandır. Çalışmamızın bir diğer sınırlılığı katılımcıların olumsuz olaylar yaşamış olmaları nedeniyle tekrar aynı duyguları yaşama kaygısı ile deneyimlerini dile getirmekte zorluk yaşamış olmalarıdır.

3. BULGULAR

Çalışmamızın bulgular bölümünde 18 yaş altında erken evlilik yapmış kadınlar ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler incelenmiştir. İlk olarak katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin veriler sunulmuştur. Sonrasında derinlemesine görüşmeler ile ulaşılan veriler beş (5) farklı tema ile aktarılmıştır. İlk ana temada çocuk yaşta üstlenilen sorumluluklar, ikinci ana temada şiddet ve cinsel istismar, üçüncü ana temada yoksulluk, dördüncü ana temada toplumsal cinsiyet ve ataerkil yapı ve son olarak beşinci ana temada ise evlilikten memnuniyete ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Katılımcıların gizliliklerini korumak

için bulgular bölümünde katılımcıların gerçek isimleri kullanılmamıştır. Katılımcıların gerçek isimleri yerine kod isimler kullanılmıştır.

3.1. Demografik Bilgiler

Çalışma sonucunda katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin elde edilen bulgular tablo 1’de sunulmuştur. Tabloya göre katılımcıların yaş aralığı 21-38 olup yaş ortalamaları ise 27’dir. Katılımcıların ilk evlilik yaşları 12-17 aralığındadır ve katılımcılar Türkiye’nin farklı bölgelerinde doğup büyümüş kadınlardır.

Tablo 1. Katılımcıların Yaşı, Evlilik Yaşı ve Doğum Yeri İlişkin Bilgiler

İsim	Yaş	Evlilik Yaşı	Doğum Yeri
Gökçe Hanım	24	17	Samsun
Duygu Hanım	28	17	Samsun
Ebru Hanım	21	17	Şanlıurfa
Aylin Hanım	26	17	Samsun
Büşra Hanım	21	17	Ankara
Dilek Hanım	26	17	Samsun
Çağla Hanım	35	12	Siirt
Burcu Hanım	30	16	Şanlıurfa
Ayşe Hanım	30	17	Diyarbakır
Meryem Hanım	38	16	Mardin
Esra Hanım	22	16	Bursa
Zeynep Hanım	32	17	Kırşehir
Gizem Hanım	22	16	Tekirdağ
Özge Hanım	33	15	Ankara
Leyla Hanım	25	17	İstanbul
Beyza Hanım	29	15	Samsun
Hande Hanım	27	17	İstanbul
Eda Hanım	21	17	Bursa
Canan Hanım	35	17	İstanbul
Sevim Hanım	29	16	Samsun

Katılımcıların eşle arasındaki yaş farkı, evlilik sayısı ve çocuk sayısına ilişkin bilgiler tabloda 2’de sunulmuştur. Tabloya göre katılımcıların eşleriyle

aralarındaki yaş farkı 1-13 aralığındadır. Katılımcılardan 18'i tek evlilik yaparken, 1', 2 kere, 1'i ise 3 kere evlilik yapmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Eşle Arasındaki Yaş Farkı, Evlilik Sayısı ve Çocuk Sayısına İlişkin Bilgiler

İsim	Eşle Yaş Farkı	Evlilik Sayısı	Çocuk Sayısı
Gökçe Hanım	8	1	1
Duygu Hanım	8	1	2
Ebru Hanım	4	1	1
Aylin Hanım	1	1	1
Büşra Hanım	2	1	2
Dilek Hanım	1	1	1
Çağla Hanım	8	3	2
Burcu Hanım	4	1	4
Ayşe Hanım	4	1	4
Meryem Hanım	1	1	5
Esra Hanım	6	1	1
Zeynep Hanım	8	1	2
Gizem Hanım	2	1	2
Özge Hanım	7	2	2
Leyla Hanım	10	1	2
Beyza Hanım	9	1	1
Hande Hanım	4	1	2
Eda Hanım	3	1	1
Canan Hanım	13	2	2
Sevim Hanım	3	1	1

3.2. Çocuk Yaşta Üstlenilen Sorumluluklar

Elde edilen veriler kapsamında bu tema altında katılımcıların evlilik sonrası erken yaşta üstlendikleri sorumluluklar, ev işleri ve annelik deneyimlerine ilişkin konulara yer verilmektedir.

Katılımcıların söylemlerinde evlilik sonrası ortaya çıkan en önemli sorunlardan birinin çocuk yaşta üstlenilen sorumluluklar olduğu öne çıkmaktadır. 12 yaşında ilk evliliğini yapan Çağla Hanım, evliliğin çocukluk çağında gerçekleşmesi

nedeniyle ev içinde kendisine biçilen rolleri yerine getirmek yerine dışarıda diğer çocuklarla oyun oynamak istediğini, üstlendiği sorumluluklardan dolayı çocukluğunu yaşayamadığını şu ifadelerle açıklamaktadır:

“Ben evlendim affedersin çocuklar dışarıda oynuyordu taşlarla. Ben de gittim onlarla oynadım. Bana geldi kaynanam dedi ki sen evli barklısın, sen nasıl oyun oynuyorsun? Ben çocukluğumu hiç yaşamadım ki. Hani bayram gelirdi insanlar bayramlık giyerdi ben oturup ağlardım. Yemin ederim hiç çocukluğumu yaşamadım.”
(Çağla Hanım)

Çocuk yaşta üstlenilen sorumluluklar arasında ev işleri ve annelik deneyimleri öne çıkan ifadeler arasında yer almaktadır. Erken yaşta evlenerek anne olan Duygu Hanım, evlilik sonrasında yaşadığı deneyimlerini paylaşırken evliliği “oyun” olarak nitelendirmektedir.

“Evet, alışma süreci tabi ki de biraz zor oluyor. O gezme tozma hani cicim ayları gibi olmuyor. Umduğumuz gibi olmadı yani çünkü baya sorumluluk bindi. Yani ben yemek yapmayı bile bilmiyordum evlendiğimde. Sorumluluk anlamında zorlandım sadece ben çünkü hemen arkasından çocuğum oldu. Annelik bir anda oyuncakla oynar gibi oldu benim için evlilik sonrası sorumluluk.” (Duygu Hanım)

Katılımcılar erken evliliklerin beraberinde getirdiği sorumlulukların kendilerini psikolojik olarak etkilediği yönünde ifadeler kullanmıştır. Erken yaşta evlilik yapan katılımcılardan Esra Hanım, evliliğinin ilk döneminde eşinin ailesiyle birlikte yaşamıştır. Esra Hanım’ın çocuk yaşta evlenmenin psikolojik etkilerine ilişkin söylemleri şu şekildedir:

“Söyle oldu şimdi başka bir ailenin içine geldiğim için biraz yabancılık çektim. Aslında onlar bana yabancılık hissettirmemeye çalıştılar ama ben çok içime kapandım. Çok duygusallaştım her şeye ağlıyordum, trip atıyordum, suratsızdım. Psikolojimi etkiledi yani o yaşta evlenmek. Biz bir süre aynı evde yaşadık. Bir ara biz ayrıldık ayrı eve çıktık. Şu anda kayınvalidemle birlikte yaşıyoruz.”
(Esra Hanım)

Katılımcıların evlilik sonrası üstlendikleri sorumlulukların beraberinde getirdiği zorluklara ilişkin anlatımları genel olarak değerlendirildiğinde ev işleri, çocuk bakımı ve oyun çağında olunması gibi nedenlerle zorluk yaşadıkları görülmektedir. Katılımcıların çocuk yaşta bu sorumlulukları üstlenmeleri evliliğin ilk dönemlerinde zorluk yaşamalarına sebep olmuştur. Erken yaşta üstlenilen bu sorumlulukların eşle ilişkiler, eşin ailesiyle ilişkiler ve psikolojik düzeyde problemlere yol açtığı görülmektedir.

3.3. Şiddet ve Cinsel İstismar

Elde edilen veriler kapsamında bu tema altında katılımcıların evlilik sonrası yaşantılarında maruz kaldıkları fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, cinsel istismar ve bunlardan kurtulmak amacıyla yaptıkları ikinci evliliklere ilişkin konulara yer verilmektedir.

Katılımcıların söylemlerine göre katılımcılardan çoğu evlendikten sonra eşi veya eşinin aile üyeleri tarafından şiddete maruz kalmıştır. Katılımcılardan bazıları fiziksel şiddete maruz aldığını söylerken bazılarıysa psikolojik şiddete maruz kaldığını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan 3’ü ise cinsel istismara maruz kaldığını ifade etmiştir. Eşinden uzun süre boyunca fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığı için evliliğini sonlandıran katılımcılardan Canan Hanım’ın bu konuya ilişkin söylemleri şu şekildedir:

“...Bizim onunla evliliğimizde her hafta bizim evimizde haftada iki sefer üç sefer polis gelirdi. Çünkü işkence ediyordu bana. Yani babamlara sataşlıyordu, herkese.” (Canan Hanım)

Evlilik süreci boyunca şiddet gören katılımcılardan bir diğeri Meryem Hanım’dır. Meryem Hanım, evliliğinin ilk dönemlerinde eşinin ailesiyle aynı evde yaşamıştır ve bu süre zarfında kayınpederi tarafından uygulanan şiddete maruz kaldığını şu söylemleriyle açıklamıştır:

“Ağabeylerimle zaten asla sıkıntımı paylaşmazdım. Annem de işte ne söylersem kızım sus onlar senin kardeşlerin derdi. Anneme de bir şey söylemiyordum annem üzülmessin diye. O kafa vardı bizde. Kayınpederim beni dövdü, görümcem kayınım hep beni kırdı. Ben bir gün bile onları anlatmadım. Ablam eşime söyledi ben eşime bile söylemedim. Çok orada ezildim, çok dayak yedim. Her şeyi gördüm çünkü arkamızda biri olmadığı için biz kimseye bir şey diyemiyorduk.” (Meryem Hanım)

Evliliğın ilk zamanlarında eşinin ailesi ile birlikte yaşadığını söyleyen katılımcılardan bir diğeri olan Gizem Hanım, evlilik süreci boyunca eşinden fiziksel şiddet gördüğünü, eşinin ailesi tarafındansa psikolojik şiddet gördüğünü ifade etmektedir.

“Yani kayınvalidemler sürekli tersleniyorlardı. Onun dışında onlar tarafından şiddet falan herhangi bir şey yoktu ama hani psikolojik şiddet de bir şiddettir. Eşimden fiziksel şiddet de görüyordum ben.” (Gizem Hanım)

Katılımcılardan 3’ü eşleri tarafından cinsel istismara maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların cinsel istismara maruz kalmalarına yol açan en önemli

unsur çocuk yaşta olmalarıdır. Eşi tarafından cinsel istismara maruz kaldığını söyleyen Çağla Hanım, eşinin kendi rızası olmadan kendisiyle cinsel ilişkiye girdiğini ve bu durumun istenmeyen gebelikle sonuçlandığını şu söylemleriyle ifade etmiştir:

“Şu an resmî nikâhlı bir evliliğim var ondan 1 tane çocuğum var 3 aylık da hamileyim. Bunda da çok sıkıntı var hocam valla eve bazen geliyor. Hep gelmiyor kan davaları oldu. Çocuğumu geliyor dövüyor çok özür dilerim benim uykum çok ağırdır bir kere benimle de yapmış hamile kaldım. Yani bir gelir ben uykuda da olsam yapar neden öyle bilmiyorum hocam. Benimle beraber oldu hiç anlamadım şimdi hamileyim ne yapacağımı bilmiyorum. Şu an ondan üç aylık hamileyim. Eşim de yok yanımda şerefsizdir. Çok özür dilerim.” (Çağla Hanım)

Katılımcılardan bazıları maruz kaldıkları şiddet ve cinsel istismardan uzaklaşmak için evliliklerini sonlandırarak farklı erkeklerle evlilik birliği kurmuşlardır. İkinci kez yapılan bu evlilikler kurtuluş evliliği niteliğindedir. Eşinden şiddet gördüğünü söyleyen Canan Hanım, ikinci evliliğini kurtuluş amacıyla yaptığını şu şekilde açıklamaktadır.

“İlk evliliğim 6 ay sürdü. 6 ay içerisinde de hep işkence hep şiddet vardı. Yani öyle birisiydi ki ilişkiye giremiyordu ilişkiye giremeyince eline bıçağı alıp ortada geziniyordu seni öldüreceğim diye. Yani sokakta dövmeleeri, insanlara sataşmaları çoktu. İlk eşim ayrılırken de bana şöyle sorun yaşattı biz onunla ayrıldıktan sonra ben şimdiki eşimle ailem bir arada çalışıyorlardı. Bir gün bize geldiler. Ondan sonra işte bunlar bize sürekli geldikleri için artık aramızda bir şeyler olmaya başladı. Ben bunu kurtuluş gibi gördüm. Hani

*bununla evlenirsem, bununla kaçarsam illaki bu adam benim
peşimi bırakacak. Sonra biz eşimle kaçtık...” (Canan Hanım)*

Katılımcıların söylemleri genel olarak değerlendirildiğinde erken evlilik sonrası yaşantılarda şiddetin ön plana çıkan bir tema olduğu görülmektedir. Katılımcıların eş ve/veya eşin ailesi tarafından şiddet görmelerinde etkili olan temel unsurlardan biri çocuk yaşta olmalarıdır. Eşle aradaki yaş farkından kaynaklanan önemli bir sorun da cinsel istismardır. Katılımcıların bu cinsel istismar ve şiddetten kurtulmanın yolunu başka bir erkekle evlenmek olarak görmüş oldukları dikkat çekmektedir.

3.4. Yoksulluk

Elde edilen veriler kapsamında bu tema altında katılımcıların evlilik sonrası yaşantılarında yoksulluk deneyimlerine ilişkin konulara yer verilmektedir.

Katılımcıların evlilik sonrası yaşantılarında yoksulluk nedeniyle çeşitli sorunlarla yüzleştikleri görülmektedir. Katılımcıların çoğu evlendikten sonra ekonomik sıkıntılar yaşadıklarına yönelik ifadeler kullanmıştır. Yoksulluğun nedenleri arasında eşin evin maddi sorumluluğunu üstlenmemesi veya işsiz olması yer almaktadır. 3 evlilik yaptığını ve tüm evliliklerinde yoksullukla mücadele ettiğini söyleyen Çağla Hanım'ın bu konuya ilişkin söylemleri şu şekildedir:

*“Yani benim en azından karnım toktu daha beter oldum. Bununla
resmî nikâhım var ama keşke hiç olmasa. Vallahi Rabbime şükürler
olsun boğazımızın rızkını Rabbim gönderiyor. Hani ben her zaman
diyorum Rabbim ben rızkımı senden istiyorum. Kuldan değil
senden istiyorum diyorum. Daha iyi değil mi hocam?” (Çağla
Hanım)*

Evlendikten sonra geçim sıkıntısı yaşadığını ifade eden bir diğer katılımcı, Büşra Hanım'dır. Büşra Hanım, eşinin işsiz olmasından dolayı son zamanlarda geçim sıkıntılarının arttığını şu söylemleriyle açıklamıştır:

“Ekonomik anlamda sıkıntılarımız var. Maddi durumum kötü yani. Ayla abla evimize geldi baktı. Bir artı bir evimiz. Hani döküntü bir ev orada oturuyoruz. İlk Esenyurt'ta oturuyorduk kayınvalidemler ile birlikte falan. Çocuk olduktan sonra ayrılmaya karar verdik. Ayrıldık Ayla ablayla tanıştık Allah razı olsun ondan da senden de. Eve işte birazcık erzak getiriyordu, eşya veriyordu çocuğun mamasıydı falan. Öyle geçiniyordum. Bu pandemi olayından dolayı da eşim 5 ay çalışmadı. Çok zor durum geçirdik yani bu 5 aydır. Ondan sonra işte bu 1 haftadır 2 haftadır eşimle tartıştık hani dövdü beni. Ben de dayanamadım babamların yanına geldim çocuklarla birlikte. Öyle yani 2 haftadır ayırız. O İstanbul'da, ben Ankara'dayım.” (Büşra Hanım)

Katılımcılardan bazıları evliliklerindeki tek problemin yoksulluk olduğuna yönelik ifadeler kullanmıştır. Evliliğinden memnun olduğunu sadece ekonomik sıkıntılar yaşadıklarını söyleyen Zeynep Hanım'ın bu konuya ilişkin söylemleri şu şekildedir:

“Kayınvalidem ve kayınpederim vefat etti benim. Şu an eşim ve çocuklarımla kalıyoruz. Şu an sadece maddi sıkıntım, zorluğum var. Onun dışında çok şükür elhamdülillah eşim bayağı bir değişim gösterdi çocuklar olduktan sonra. Tabi ki yani büyük oğlumla gene beraberdik aile büyüklerimiz vardı ama küçüğümde biraz daha rahattık. Sadece şu an birçok insan gibi ben de sadece maddi sıkıntı çekiyorum. Gene ailem kucak açtı. Ben mesela şimdi bir iki

hafta içerisinde ailemin yanına taşınacağım. Baba evim var orada.

Eşimle çocuklarımla birlikte oraya yerleşeceğiz.” (Zeynep Hanım)

Katılımcıların yoksulluk deneyimlerine ilişkin paylaşımları değerlendirildiğinde katılımcıların eve maddi gelir getirmekten sorumlu olarak gördükleri kişilerin eşleri olduğu dikkat çekmektedir. Saha araştırmasına katılan katılımcılar kendilerini çocuk bakımı ve ev işlerinden sorumlu kişi olarak görürken erkekleri eve ekmek getiren erkek modelinde görmektedirler. Bu durum toplumun ve eşlerin kadınlardan beklentileri ile de ilişkilendirilebilir. Bu neden gereğince katılımcılar içinde buldukları yoksulluğun sebebini eşleriyle ilişkilendirmektedirler.

3.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Elde edilen veriler kapsamında bu tema altında katılımcıların evlilik sonrası yaşantılarında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin konulara yer verilmektedir.

Katılımcıların erken evlilik sonrası yaşantılarına ilişkin söylemlerinde öne çıkan şiddet, cinsel istismar, yoksulluk, ev işleri ve çocuk bakımından sorumlu olma gibi unsurlar temelde toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil aile yapısından kaynaklanmaktadır. Aylin Hanım evlilik sonrası toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin deneyimlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“O zamanlar işte küçük olduğum için bazı şeyler zor geliyordu. Hani sonuçta bekârken ev işiydi falan çok bilmediğimiz için ama şimdi evlendim her şey çocuk sana bakıyor, ev işleri yemek falan. Zor değil ama insan bun alıyor yani. Yani bunlar sorumluluk olduğu için zor geliyordu ister istemez. Ama hiçbir zaman hani şey olmadı yani. Çok bunalıp da yani bunları kavga tartışacak şekilde falan böyle bir sıkıntımız olmadı. O dönemlerimi atlattığımi

düşünüyorum. İlk başlarda normal çünkü 17 yaşındayım yani normalde de insanın oynama çağı yani. Sonuçta insanın çocuk olup da evde oturması, okumak gezmek varken yani zordu. Öyle diyeyim.” (Aylin Hanım)

Erken evlilik sonrası toplumsal cinsiyet ve ataerkil yapı nedeniyle ortaya çıkan bir diğer sorun sosyal hayatın kısıtlanmasıdır. Evlilik sonrası eşi tarafından sosyal hayatı kısıtlanan Beyza Hanım’ın bu konuya ilişkin söylemleri şu şekildedir:

“Yani ilk başlarda çok karışıyordu hani beni eve kapatıyordu. Şimdi daha rahatladı daha şey olmaya başladı ama ilk zamanlar hiç ailemle falan da görüştürmüyordu.” (Beyza Hanım)

Toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil yapı nedeniyle evlilik sonrası sosyal yaşantısı kısıtlanan katılımcılardan bir diğeri olan Ebru Hanım ev içinde eşi ve eşinin aile üyeleri tarafından maruz kaldığı baskıları şu söylemleri ile ifade etmektedir:

“İlk başlarda kısıtlama vardı. Yeni evliyken kaynana var şey mesela eşin işte olunca komşulara bile gidemiyorsun. Bir tavır yapıyorlar, bir suratlar, surat asma tavırlar falan olurdu. Arkadaşlarım çok vardı benim zaten köyde gidip geldiğim hep çocukluk arkadaşlarımdı benim. Görüşemiyordum, arkadaşlarıma gidemediğim için arkadaşlarımla 10 dakikalık oturuyordum ‘kızlar kusura bakmayın benim kalkmam gerekiyor’ diyordum. Hep bir kısıtlama vardı. İzin vermiyorlardı. Sürekli bir tavır, o şekilde yani kısıtlama çok vardı. Şu anda da var. Dün gece şey amcamlara gideyim dedim. Kayınbabam yok diyordu niye gidiyorsun.” (Ebru Hanım)

Toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle katılımcıların yüzleştiği önemli sorunlardan bir diğeri eğitim hakkından mahrum kalmadır. Evlendikten sonra eşinin ve eşinin ailesinin kısıtlamaları nedeniyle eğitim hayatına devam edemeyen Zeynep Hanım'ın bu konuya ilişkin söylemleri şu şekildedir:

“Ben okula evlendiğim için devam edemedim. Onun ailesi bana şöyle bir kötülük yaptı bir de. Eşim ilk zamanlarda şey diyordu konuşurken ben gerçekten ona çok inanmıştım. O benim zaten en büyük hayal kırıklığım. Diyordu ki ‘Ben senin okuman için elimden ne geliyorsa yapacağım, devam edeceksin evlendikten sonra da hatta işe de girip çalışabilirsin ben sana güveniyorum.’ Bekârken bunları söyleyen eşim bana evlendikten sonra hayır okuyamazsın, çalışamazsın demeye başladı. ‘Evden dışarı çıkamazsın, annem ne diyorsa o, biraz idare et, onlar haklıdır.’ böyle şeyler söylüyordu yani. Hep ailesinin etkisinde kaldı. Ben evlendiğimde memurluk sınavları vardı. Babamın zoruyla memurluk sınavına girdim. Babam ailesini karşısına aldı kızım memurluk sınavına girecek diye. Sonra ben sınava girdim çok güzel bir derece yaptım ama beni göndermedi, izin vermedi çalışmama.” (Zeynep Hanım)

Katılımcıların toplumsal cinsiyet ve ataerkil yapıya ilişkin paylaşımları değerlendirildiğinde katılımcıların evlilik sonrasında aile içi rol dağılımları neticesinde ev işleri ve çocukların bakımından sorumlu olduğu, aile içi baskılar nedeniyle sosyal hayatının kısıtlandığı, eve mahkûm edildiği ve eğitim hayatından koparıldığı göze çarpmaktadır.

3.6. Evlilikten Memnuniyet

Elde edilen veriler kapsamında bu tema altında katılımcıların evlilik sonrası deneyimlerinde eşle olumlu ilişkiler, eğitime dönüş ve evlilik öncesi olumsuz aile

deneyimlerinin evlilikten memnuniyet üzerindeki etkisine ilişkin konulara yer verilmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcılardan bazıları evliliklerinden memnun olduklarına ilişkin paylaşımlarda bulunmuştur. Ancak bu katılımcılar erken yaşta, eşlerini yeterince tanımadan, bilinçsiz bir evlilik yaptıklarına vurgu yaparak şu an evlilikten memnun olmalarını kendileri için bir “şans” olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar erken evliliklerin zorluklarına değinerek kendilerini yalnızca eşleri konusunda şanslı olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Eşle olumlu ilişkilerinden dolayı kendini şanslı olarak tanımlayan katılımcılardan Esra Hanım’ın bu konuya ilişkin söylemleri şu şekildedir:

“Eşimle ilişkim çok güzel, yani ben herkesin benim kadar şanslı olacağını düşünmüyorum. O yüzden çevremdeki insanlara erken yaşta evliliği önermiyorum. Benim karşıma iyi bir insan çıktı. Bana saygı duyan, beni seven bir insan çıktı ama herkesin aynı şartta olacağını düşünmüyorum. Güzel yani bizim bir sıkıntımız yok.”
(Esra Hanım)

Katılımcıların evliliklerinden memnun olmalarında etkili olan bir başka neden eğitim hayatına dönüştür. Katılımcılardan 10’u evlenmeden önce ara verdikleri eğitimlerine evlendikten sonra devam ettiklerini belirtmiştir. Evlendikten sonra daha özgür bir hayat süren, eğitim hayatına devam eden, sosyal hayata sahip olan katılımcılar evliliklerinden memnun olduklarını söylemişlerdir. Esra Hanım ve Özge Hanım’ın evlendikten sonra eğitim hayatına dönüşe ilişkin söylemleri şu şekildedir:

“Yok, hayır kesinlikle kısıtlamıyor. Arkadaşlarımla görüşüyorum, çocuğumu yanıma alıp dışarı çıkabiliyorum. Açıkta liseye devam

Ediyorum, ehliyetimi aldım. Hani hiçbir şeyimi kısıtlamadı.” (Esra Hanım)

“Açıktan eğitimime devam ettim. Ortaokulu bitirmiştim zaten liseyi de açıktan okudum üniversiteyi de açıktan okudum.” (Özge Hanım)

Katılımcıların evliliklerinden memnun olmalarında etkili olan başka bir neden evlilik öncesi olumsuz aile yaşantılarıdır. Evlilik öncesinde şiddete maruz kalma, anneye çatışma, aile baskısı ve kısıtlamalara maruz kalma, parçalanmış ailede büyüme, yoksulluk gibi deneyimler yaşayan katılımcılar, evliliği bu sorunlardan kurtuluş olarak gördüklerini ve bu nedenle şu an evliliklerinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Evlilik öncesinde yoksul ve parçalanmış bir ailede büyüyen Sevim Hanım'ın bu konuya ilişkin söylemleri şu şekildedir:

“Evliliğim de zorluk yaşadığım bir şey yok. Eşim bana yaşamadığım, tatmadığım her şeyi bütün güzel şeyleri yaşattı sağ olsun. Ben şanslıyım ki benim karşıma öyle bir insan çıktı. Şimdiye kadar ben evlendiğime pişman olmadım ama şöyle bir şey var. Tabi ki her kadın kendi ayağının üzerinde durmalı, kendi maddi manevi imkânı gücü olmalı. O zaman çok daha özgüvenli oluyor kadın.” (Sevim Hanım)

Ailesinin baskısı ve kısıtlamalarıyla büyüyen Gökçe Hanım, önceki anlatımlarında evliliği aile baskısından kaçış aracı olarak gördüğünü ifade etmiştir. Şu anki evliliğinde daha özgür olduğunu ve evliliğinden memnun olduğunu söyleyen Gökçe Hanım'ın bu konuya ilişkin söylemleri şu şekildedir:

“Yok, aksine ben daha özgürüm. Yani çok özgürüm hani şöyle yapayım, böyle yapayım yaparım. Hani şuraya gideyim, buraya

gideyim eşime mesela hani sormuyorum şunu yapayım mı veya ben yine söylerim şuraya gitmeyi düşünüyorum. Ama niye soruyorsun git diyor yani. Yani o yönde sıkıntım yok gerçekten benim en büyük şanslarımdan bir tanesi buydu. En çok buna takmıştım çünkü evlenmeden önce. En büyük takıntılarımdan bir tanesi olduğu için. Eşim de bu yönde hiç şey yapmıyor, beni hiç bunaltmıyor, sıkırmıyor. Ben de ona göre ayarlıyorum ama kendime laf söyletmem...” (Gökçe Hanım)

Evliliklerinden memnun olduğunu söyleyen katılımcıların söylemlerinde iki farklı yaklaşım ortaya çıkmaktadır. Bunlar, kendini şanslı olarak tanımlama ve evlilik öncesi aile yaşantısı ile mevcut evliliği kıyaslama yaklaşımlarıdır. Evliliğinden memnun olduğunu söyleyen katılımcılardan bir kısmı anlatımlarında bilinçsiz evlilik yaptıklarına vurgu yaparak eşleri konusunda şanslı oldukları yönünde ifadeler kullanmıştır. Öte yandan katılımcılardan bazılarıysa evlilik öncesinde yaşayamadıkları mutluluğu şu an evliliklerinde yaşadıklarına ilişkin söylemlerde bulunmuşlardır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Literatürde erken yaşta yapılan evliliklere ilişkin çalışmaların genellikle geçmişte yapılan erken evliliklere yönelik olduğu tespit edilmiş ve bu çalışma kapsamında günümüz şartlarında yapılan erken evliliklere yönelik sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır. Katılımcılara erken evlilik sonrası yaşantılarına ilişkin sorular sorularak evlilik sonrası bireysel, toplumsal ve aile içi düzeyde ortaya çıkan sorunlar ile erken evlilikler arasındaki ilişki ağı ortaya konmaya çalışılmıştır. Katılımcıların erken evlilik sonrası yaşantılarına ilişkin anlatımları sonucunda çocuk yaşta üstlenilen sorumluluklar, şiddet, cinsel istismar ve yoksulluk sorunlarının ön plana çıktığı sonucu elde edilirken katılımcılardan bazılarınsa evliliğinden memnun olduğu tespit edilmiştir.

Erken evlilikler sonrası yaşantılara ilişkin anlatımlar neticesinde elde edilen sonuçlar arasında çocuk yaşta üstlenilen sorumluluklardan kaynaklanan sorunlar ön plana çıkmaktadır. Katılımcıların, erken yaşta ev işleri, çocuk bakımı ve birlikte yaşanan aile üyelerine yönelik sorumluluklar üstlendikleri için evliliğin ilk dönemlerinde evliliğe uyum sağlama konusunda zorlandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların erken yaşta büyük sorumlulukların altına girmeleri onları psikolojik olarak da etkilemiştir. Kadınların erken yaşta olmaları nedeniyle kendilerinden beklenen toplumsal cinsiyet rollerinden biri olan “kadınlık” rolünü yerine getirememeleri farklı sorunlara yol açmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre erken evlilik sonrası meydana gelen bu sorunlar iki farklı düzeyde ortaya çıkmaktadır; erken evliliklerin bireysel düzeyde sonuçları ve erken evliliklerin toplumsal düzeyde sonuçları. Erken evliliklerin bireysel düzeyde sonuçları kapsamında cinsel istismar, fiziksel ve psikolojik şiddet, yoksulluk, eğitim hakkından mahrum kalma, sosyal hayatın kısıtlanması gibi sorunların yer aldığı tespit edilmiştir. Erken evliliklerin toplumsal düzeyde sonuçları arasında ise bilinçsiz, çocuk yaşta yapılan evlilikler ve annelik deneyimleri sonucunda yapılan ebeveynliklerin gelecek nesiller için tehlikeye yol açması ve bu durumun toplumun aile yapısını olumsuz anlamda etkilemesi, toplumun eğitim seviyesinin düşmesi ve yoksulluk gibi sorunların yer aldığı ortaya çıkmıştır. Hülya Çakır’ın Ankara ilinde sosyoekonomik düzeyi düşük olan bölgelerde yaşayan 20 kadın ile yaptığı görüşmeler sonucunda elde ettiği veriler çalışmanın erken evliliklerin yol açtığı sonuçlarına ilişkin bu bulgularını desteklemektedir (Çakır, 2013).

Erken evliliklerin yol açtığı sorunlar arasında şiddet ve cinsel istismar önemli temalar arasında yer almaktadır. Araştırmaya katılan katılımcılardan çoğunun evlendikten sonra eşinden veya birlikte yaşanan diğer aile üyelerinden şiddet gördüğü tespit edilmiştir. Bazı katılımcılar şiddetin fiziksel olarak ortaya çıktığını söylerken katılımcılardan çok azı ise psikolojik şiddetin varlığına değinmiştir. Kadınların şiddete maruz kalmalarındaki en önemli etken ataerkil aile yapısı,

toplumsal cinsiyet ve eşleri ile aralarında belirgin bir yaş farkının olmasıdır. Katılımcıların eşleriyle aralarında belirgin yaş farkı olmasından dolayı yaşadıkları önemli sorunlardan bir diğeri cinsel istismardır. Cinsel istismarın diğer nedenleri arasında katılımcıların evlendiklerinde çocuk yaşta olmaları ve erkek iktidarının hâkim olduğu ataerkil bir evliliğin söz konusu olmasıdır. Evlilik sonrasında katılımcıların şiddet ve cinsel istismara maruz kalmalarına neden olan bir diğer önemli etkenin dinî nikâh olduğu tespit edilmiştir. Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen (2012) çalışmasında kız çocuklarının yasal evlilik yaşını sağlamamaları nedeniyle dinî nikâha başvurulduğunu ifade edilmektedir. Kadınları yasal olarak güvence altına almayan bu erken evlilikler toplum tarafından meşru görülmektedir. Bu durum evlilik içinde kadınların cinsel istismara ve şiddete maruz kalmasına yol açmaktadır. Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen (2012)'in araştırmalarından elde ettikleri sonuçlar bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir.

Erken evliliklerin bireysel ve toplumsal düzeyde yol açtığı sorunlardan bir diğeri yoksulluktur. Katılımcıların çoğunun evlendikten sonra ekonomik sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir. Evlilik sonrasında yoksulluğun ortaya çıkmasına sebep olan en temel nedenler arasında eşin kazancını eve getirmemesi, çocuk sayısının fazla olması ve kadınların çeşitli nedenlerden dolayı istihdama dâhil olamaması yer almaktadır. Yoksulluk ayrıca erken evliliklerin sebepleri arasında da yer almaktadır. Saha araştırmasına katılan katılımcılardan bazılarının yoksulluk nedeniyle erken yaşta evlilik yaptığı ancak evlilik sonrasında da yoksul bir hayata mahkûm olduğu tespit edilmiştir. Bu yönüyle yoksulluk, erken evliliklerin hem sebebi hem de sonucu niteliğindedir. Otoo-Oyortey ve Pobi (2003)'nin erken evliliklerin dünyadaki seyrine ilişkin yaptıkları çalışma sonucunda, erken evlilik oranlarının yoksul bölgelerde daha yüksek olduğuna dair elde ettikleri bulgular araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Katılımcıların erken evlilik sonrası yaşantılarında ortaya çıkan şiddet, cinsel istismar, yoksulluk, eğitimsizlik gibi sorunların kurtuluş amacıyla yapılan ikinci evliliklere yol açtığı tespit edilmiştir. Kurtuluş evlilikleri kapsamında kadınlar içinde buldukları koşullardan kurtulmak için bir başka erkeği sığınacak liman olarak görmektedirler. Bu durum toplumun “dul” adı altında kadınlar üzerinde kurduğu toplumsal baskı, ataerkil yapı, ailenin evliliği sonlandırdığında kadını kabul etmemesi, kadının kendi geçimini sağlayamaması gibi nedenlerden dolayı ortaya çıkabilmektedir.

Çalışma sonucunda katılımcılardan bazılarının evliliklerinden memnun oldukları tespit edilmiştir. Evlilikten memnuniyetin nedenleri arasında evlilik öncesi aile yaşantılarında var olan olumsuz koşullar yer almaktadır. Katılımcılar evlenmeden önce yaşayamadıkları mutluluğu evlendikten sonra yaşadıkları yönünde paylaşımlara yer vermişlerdir. Özellikle evlilik öncesinde ailesinden şiddet gören, baskı ve kısıtlamalara maruz kalan, ailesinden ilgi görmeyen ve parçalanmış ailede büyüyen katılımcılar şu anki evliliklerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Evliliğinden memnun olduğunu söyleyen katılımcılar erken yaşta kendi isteğiyle veya kaçarak evlilik yapan katılımcılardır. Ancak katılımcılar evliliklerinden memnun olduklarını söyleseler de şu anki düşünceleriyle erken evlilikleri onaylamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun nedenleri arasında katılımcıların eğitimi bırakmış olmaları, çocuk yaşta üstlendikleri sorumluluklar nedeniyle evliliğin ilk dönemlerinde zorluk yaşamış olmaları, meslek sahibi olmamaları ve ekonomik sorunlar yaşamış olmaları yer almaktadır. Bu durum evlilik öncesi olumsuz aile yaşantılarının erken evliliklere yönelme ve evlilik sonrası yaşanan sorunlar üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Duru ve Arslan (2014) çalışmasında 16-21 yaş arasında evlilik yapan 10 kadınla yaptığı görüşmeler sonucunda erken evlilikler üzerinde evlilik öncesi aile sorunlarının etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Duru ve Arslan'ın

yaptıkları çalışmada elde ettikleri veriler bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Erken evlilikler önemli sorunlara yol açtığı için bu sorunları en aza indirmenin en temel yolu erken yaşta yapılan evliliklerin önlenmesidir. Türk Medeni Kanunu'nun 143. maddesi gereğince erkek veya kadının 17 yaşını doldurmadıkça evlenmesi yasaklanmıştır. Ancak olağanüstü durumlarda hâkim izni ile bu evlilik yaşı 16'ya düşürülebilmektedir. İlgili kanuna rağmen ülkemizde dinî nikâh gibi uygulamalarla 18 yaş altında evlilikler gerçekleştirilmeye devam edilmektedir. Bu durum erken evlilikler üzerinde toplumun dinî inançları ve geleneklerinin etkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle din görevlilerince erken evliliklerin önüne geçmek için çalışmalar yapılmalı ve toplum, erken yaşta yapılan evliliklerin dinî boyutu yönüyle bilinçlendirilmelidir. Erken evlilik sonrası yaşantılarda ortaya çıkan sorunların önlenmesi için ise sosyal hizmet uzmanları savunuculuk rolüyle evlilik sonrası aile içi şiddet, istismar, yoksulluk gibi sorunlar yaşayan kadınları sahip oldukları hukuki haklar konusunda bilinçlendirmeli ve bağlantı kurucu rolüyle kadınların sosyal destek sistemlerine erişmelerine imkân sağlamalıdır.

KAYNAKÇA

- Aktepe, E., & Atay, İ. M. (2017). Çocuk Evlilikleri ve Psikososyal Sonuçları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(4), 410-420.
- Aydın, O., & Baran, G. (2010). Toplumsal Değişme Sürecinde Evlenme ve Boşanma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(2), 117-126.
- Creswell, J. (2016). *Araştırma Deseni Nitel Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. Ankara: Eğiten Kitap.

- Çakır, H. (2013). Sosyo-kültürel ve ekonomik faktörler çerçevesinde erken evlilikler: Ankara Pursaklar Örneği . *Yüksek Lisans Tezi* . Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Duru, E., & Arslan, G. (2014). Evlenmek Amacıyla Evden Kaçan Kız Ergenler: Bir Olgubilim Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 36-48.
- Gök, M. (2016). Child marriages in Turkey with different aspects. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 2222-2231.
- Jensen, R., & Thornton, R. (2003). Early Female Marriage in The Developing World. *Gender Development*, 11(2), 9-19.
- Kara, B. (2015). Değişen Aile Dinamikleri Açısından Erken Yaşta Evlilikler Sorunu ve Toplumsal Önemi . *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 59-72.
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık .
- Odili, J. (2016). Culture, Development and Religious Change: The Nigerian Perspective. O. Kilani, & N. Iheanacho içinde, *The Family Institution and Social Change* (s. 129-142). M&J Grand Orbit Communications.
- Otoo-Oyortey, N., & Pobi, S. (2003). Early Marriage and Poverty: Exploring Links and Key Policy Issues. *Gender and Development*, 11(12), 42-51.
- Özcebe, H., & Küçük Biçer, B. (2013). An Important female Child and Woman Problem: Child . *Turk Arch Ped*, 48(2), 86-98.
- Rutten, S. (2010). Protection Of Spouses in Informal Marriages By Human Rights. *İgitur*, 6(2), 77-92.
- Sezen, L. (2005). Türkiye’de Evlenme Biçimleri. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 27, 185-195.
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2016). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması*.

- TBMM. (2009). *Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor*.
- Tuna Uysal, M., Tan Eren, G., & Şimşek, E. (2019). Şimşek, E. (2019). Sosyo-Kültürel Özellikler Bağlamında Erken Evlilikler: Ağrı Örneği. *Erken Evlilikler: Ağrı Örneği*, 349-375.
- Türk Medeni Kanunu. (2001, Kasım 22). Mayıs 08, 2020 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf> adresinden alındı
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel Kaptanoğlu, İ., & Ergöçmen, B. (2012). Çocuk Gelin Olmaya Giden Yol. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 129-161.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The early marriage of women causes various problems at the individual and social level. In this respect, it is necessary to examine family life after marriage in order to reveal the problems caused by early marriages. In this study, it is aimed to make a detailed examination of the early post-nuptial lives of women under the age of 18 who had marriage and to reveal the relationship network between post-nuptial problems experienced and the age of marriage.

Method

Qualitative research method was used in this study as a method in which the experiences of women who had a marriage before the age of 18 can be searched in depth about their post-nuptial life. The study was designed as a phenomenological research. In-depth interview technique was used to collect data in the research. Before conducting in-depth interviews, ethics committee approval was obtained from Istanbul University – Cerrahpaşa Social and Human Sciences Research Ethics Committee dated 29.10.2020-77844.

The sample of the study consists of all women who had an marriage before the age of 18 in Istanbul. In the first stage, 5 people were reached by means of

social workers working in the field with purposive sampling. Then, with the snowball sampling, 15 people were reached. In-depth interviews were conducted with 20 women in total. After the interviews, the recordings of the interviews were analyzed. A total of 150 pages of audio recording solution was emerged. Codings and themes were determined by adhering to the phenomenological approach through the sound recording solutions obtained. The themes were categorized by determining 4 different themes by descriptive analysis.

One of the most important limitations of the study is the inability to conduct face-to-face interviews due to the COVID-19 pandemic conditions. Another limitation of the study is that the participants had difficulty in expressing their experiences with the anxiety of experiencing the same emotions again due to negative events.

Findings (Results)

In the findings section of the study, the data obtained as a result of the interviews with women who were unofficially married under the age of 18 were examined. In this section, firstly, data on the demographic information of the participants are presented. Afterwards, the data obtained through in-depth interviews were transferred with five (5) different themes. The first main theme includes information on the responsibilities undertaken at a young age, the second main theme, violence and sexual abuse, the third main theme, poverty and lastly, the fourth main theme, gender and fifth main theme includes information on satisfaction regarding marriage.

According to the statements of the participants, it is seen that the most important factor in causing difficulties in post-nuptial responsibilities is that they are at age of a child. Most of the participants were exposed to violence by their spouses or family members of their spouses after marriage. Some of the participants stated that they were exposed to physical violence, while others stated that they were exposed to psychological violence. Some of the participants stated that they were exposed to sexual abuse. It is also seen that the participants face various problems due to poverty in their post-nuptial life. Most of the participants expressed that they experienced economic difficulties after marriage. Among the causes of poverty is the spouse's not taking the financial responsibility of the house or being unemployed. Some of the participants who participated in the research made statements that they were satisfied with their marriage.

Conclusion and Discussion

The participants were asked questions about their early post-nuptial lives, and the relationship between the problems that emerged at the individual, social and family level after marriage and early marriages was tried to be revealed. As a result of the participants' statements about their early post-nuptial lives, it was determined that the responsibilities undertaken at a young age, violence, sexual abuse and poverty problems came to the fore. It was determined that these problems, which emerged in the early post-nuptial lives of the participants, led to second marriages made to get rid of these problems. Some of the participants were found to be satisfied with their marriage.

As a result of the research, it was determined that early marriages cause various problems at the individual and social level. The problems caused by early marriages at the individual level include violence, sexual abuse, being deprived of education, not being able to participate in employment, financial difficulties and psychological problems caused by responsibilities at an early age. Among the social problems caused by early marriages are the family structure of the society is effected, the decrease in the education level and poverty.